

8.10.2024

Eduskunnan hallintovaliokunta

Hallintovaliokunta keskiviikko 09.10.2024 klo 11.15 / HE 109/2024 vp / Asiantuntijapyyntö

HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2025 talousarvioksi

Luku 26.20 Rajavartiolaitos

1. Rajavartiolaitoksen taloudellinen tilanne

Rajavartiolaitos toteutti 2010-luvulla sopeuttamistoimet, joiden viimeiset säästövaikutukset ulottuivat vuoteen 2019. Sopeuttamistoimin Rajavartiolaitoksen organisaatio virtaviivaistettiin, toimitilat karsittiin minimiin ja operatiivista toimintaa sekä valvontaa vähennettiin jopa 40%. Henkilöstöä vähennettiin 300 henkilötyövuotta.

Venäjän Ukrainaa vastaan aloittaman sodan johdosta Rajavartiolaitoksen suorituskykyä ja henkilöstövahvuutta on nostettu siihen osoitetulla rahoituksella. Rahoitus on ollut pääosin kertaluonteista. Aikaisempien sopeuttamistoimien, kustannustason nousun ja turvallisuustilanteen edellyttämien kehittyvien suorituskykyjen johdosta Rajavartiolaitoksen perusrahoitus ei riitä nykytasoisien toiminnan ylläpitämiseen. Valtion keskitettyjen palveluiden maksujen merkittävään nousuun Rajavartiolaitokselle ei ole mahdollisuutta vaikuttaa. Rahoitusvaje ei mahdollista strategisten hankkeiden tuomien suorituskykyjen täysimääräistä käyttämistä.

2. Hallituksen talousarvioehdotus

Rajavartiolaitoksen toimintamenot momentille (26.20.01) myönnetään nettomäärärahaa 312 656 000 euroa. Momentille kohdistuu yhteensä 20,993 miljoonan euron nettovähennys edelliseen vuoteen verrattuna.

Vähennykset aiheutuvat määräaikaisten lisäysten poistumisesta, merkittävimpana Rajavartiolaitoksen toimintakyvyn turvaamiseksi myönnetyn valmiuspaketin poistuminen (29,6 miljoonaa euroa). Lisäksi toimintamenomomentille kohdistuu hallitusohjelman 2023 mukaiset tuottavuustoimenpidesäästöt ja vuonna 2024 päätetyt toimintameno- ja säästöt, yhteensä 2,8 miljoonaa euroa.

Momentille esitetty 6 miljoonan euron lisäys materiaalihankintoihin ja ICT-kuluihin ei poista Rajavartiolaitoksen sopeuttamistarpeita, mutta auttaa merkittävästi operatiivisen toiminnan ja keskeisten operatiivisten suorituskykyjen ylläpidossa vuonna 2025.

Rajavartiolaitoksen investoinnit momentille (26.20.70) myönnetään 120 750 000 euroa. Momentille esitetään lisäyksenä ulkovartiolaivojen hankintaan 111,5 miljoonaa euroa, mikä perustuu eduskunnan vuoden 2022 toisessa lisätalousarviossa Rajavartiolaitokselle myöntämään yhteensä 448 miljoonan euron tilausvaltuuteen uusien ulkovartiolaivojen hankintaan.

Lisäksi investointimomentin peruskehykseen kohdistuu 1,25 miljoonan euron lisäys, joka on tehty sisäministeriön pääluokan sisäisen siirtona momentilta 26.40.01. Rajavartiolaitoksen investoinnit momentin peruskehyksellä katetaan raskaan ilma-alus- ja aluskaluston ja öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntakaluston ylläpito. Rajavartiolaitoksen esittämä lisämäärärahatarve oli 2,5 miljoonaa euroa, joka tarkoittaa edelleen 1,25 miljoonan euron lisärahoitustarvetta. Ilman lisärahoitusta joudutaan raskaan kaluston elinkaaren hallintaa rahoittamaan toimintamenoista. Rahoitusvaje aiheuttaa vanhenevan kaluston myötä lisääntyviä vikaantumisia ja huoltotarpeita sekä yhä kasvavia huoltokuluja tulevina vuosina. Samalla se aiheuttaa alusten käytettävyyden heikentymisen sekä Rajavartiolaitoksen suorituskyvyn laskun merellisessä toimintaympäristössä ja eri turvallisuustilanteisiin liittyvässä ilmailussa.

3. Rajavartiolaitoksen toiminnan sopeuttaminen

Rajavartiolaitoksen toimintamenojen voimavaravaje on noin 25 miljoonaa euroa vuonna 2025, mukaan lukien hallitusohjelmassa ja kehysriihessä huhtikuussa 2024 edellytetyt säästöt. Vajeessa ei ole huomioitu Nato-liittoutumisen aiheuttamia nousevia kuluja. Henkilötyövuosien vähimmäismäärään hallitus on ottanut kantaa kehysriihessä huhtikuussa 2024 kirjaamalla pöytäkirjaan, että rajavartioiden määrä ei vähene. Rajavartiolaitoksen tuottavuusohjelmassa kirjaus on huomioitu siten, että toimivaltaisten rajavartiomiesten vähimmäishenkilötyövuosimäärä on asetettu vuoden 2024 alun tasoon, 2573 henkilötyövuotta. Tuottavuus- ja sopeuttamisohjelma suunnitellaan siten, että edellä mainittu vähimmäismäärä ei alitu. Sopeuttamistoimia toimeenpannaan noin 21 miljoonan euron edestä vuonna 2025. Osa vuoden 2025 sopeuttamistarpeesta katetaan siirtyvillä määrärahoilla. Sopeuttamistoimien tuottavuutta sekä kustannustason muutosta seurataan aktiivisesti ja tarvittavia toimia kehyksessä pysymiseksi varaudutaan tekemään.

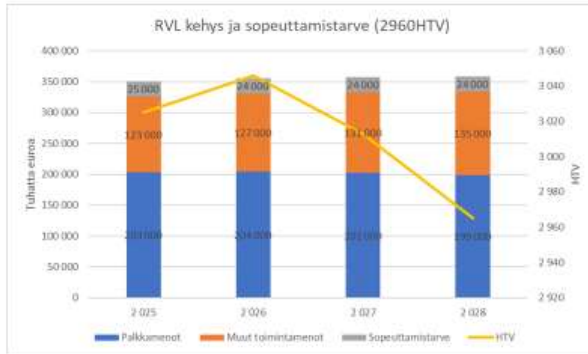
Rajavartiolaitoksen arvion mukaan toimintaympäristön perusteellinen muutos edellyttäisi 3100 henkilötyövuotta riittävän toiminta- ja kriisinsietokyvyn turvaamiseksi sekä rajaturvallisuuden varmistamiseksi. Sopeuttamistarpeeseen nähden on suunnittelun tässä vaiheessa arvioitu, että kokonaishenkilötyövuosikehys voi olla enintään noin 2960 henkilötyövuotta. Mikäli muut sopeuttamistoimet eivät ole riittävän tehokkaita kattamaan sopeuttamistarvetta, Rajavartiolaitoksen tulee tarkastella henkilötyövuosikehysten laskemista vielä alle 2960 henkilötyövuoden.

Rajavartiolaitoksen sopeuttamistarve edellyttää leikkaamista myös operatiivisesta toiminnasta ja sitä tukevasta koulutuksesta. Vuoden 2024 toiminnan ja koulutuksen tasoon nähden toteutetaan noin 10 % leikkaus operatiiviseen toimintaan ja 25 % leikkaus koulutukseen ja harjoitteluun. Lisäksi hidastetaan operatiiviseen suorituskykyyn liittyviä kehittämishankkeita sekä vähennetään lentotunteja. Toisesta Tursas-luokan ulkovartiolaivasta luovutaan vuoden 2025 alussa aikaistetusti. Osana sopeuttamistoimia ICT-kehittämishankkeisiin kohdistetaan 2,5 miljoonan euron säästö vuonna 2025. Alus- ja kuljetusvälinemenoja pyritään karsimaan asettamalla polttoainekiintiöt.

Rajavartiolaitoksen muut sopeuttamistoimet kohdistetaan hankintoihin, kehittämiseen ja tukitoimintoihin. Materiaalin korvaushankintoja viivästytetään, vähennetään tai keskeytetään. Tällä on vaikutuksia esimerkiksi partiokäytössä olevan kaluston ja ajoneuvokaluston kuntoon ja käytettävyyteen sekä määrään.

Lopullisten sopeuttamistoimien määrään vaikuttavat myös itärajan tilanteesta johtuva mahdollinen EU-lisärahoitus Suomen rajaturvallisuuden parantamiseksi.

RVL:n sopeuttaminen 2025 - 2028

Sopeuttamistoimet 2025 alkaen:

- Rajoitetaan operatiivista toimintaa -10% sekä harjoitus ja koulutustoimintaa -25%
- Luovutaan raskaasta kalustosta aikaistetusti
- Annetaan polttoainekiintiöt
- Rajoitetaan matkustamista
- Lykätään hankintoja, hidastetaan tai lopetetaan kehittämistoiminta
- Tarkastellaan rakenteita; rajanylityspaikat, kaksoisasemat
- HTV-kehys 2960 tasolle vuoteen 2028 mennessä

Sotilasviranhaltijat 2573 HTV-tasolla (hallituksen velvoite).
 HTV-lasku määräaikaisten virkasuhteiden päättymisten ja eläköitymisen kautta.